

CAUZELE ANTIPATIEI ELEVILOR ÎN RAPORT CU ȘCOALA

Autor:

Prof. dr. Singureanu Nicoleta

Colegiul Economic "Hermes", sector 2, București

Întrucât nu face parte din anticipările lor, școala devine irelevantă pentru unii elevi, iar uneori, chiar „agasantă”. În astfel de circumstanțe, profesorul nu poate recurge la tradiția scrisă sau nescrisă a școlii, la regulile negociate împreună cu clasa etc., deoarece, în cazul elevilor aflați în această situație, pedepsele decurgând din transgresarea respectivelor tradiții, norme etc. devin irelevante în plan educativ. În acest caz, profesorul trebuie să rezolve două probleme: mai întâi, creșterea relevanței, a sensului muncii școlare, apoi evitarea conflictelor de interes cu elevii în cauză. Relevanța școlii pentru reușita în viață (mai ales echivalată cu un standard economic ridicat) pare cu totul pusă sub semnul întrebării astăzi, iar munca profesorului capătă uneori accente sisifice.

Rămâne posibilitatea motivării elevilor prin intermediul unor factori proprii instituției școlare, posibilitate care reclamă multă energie din partea profesorilor și prin intermediul căreia nu se obțin întotdeauna rezultate semnificative. În acest sens, Kenneth Moore enumera:

- A avea așteptări maxime în raport cu elevii. Cercetările au relevat că elevii au tendința de a fi la înălțimea așteptărilor profesorului. În acest caz, aceste așteptări pot fi utilizate pentru motivarea elevilor. Dacă așteaptă și se solicită cât mai mult de la elevi adesea se va și obține acest lucru.
- A oferi, prin exemplul propriu, un model pentru comportamentele dorite. Urmând exemplul profesorului, elevii își vor schimba propriul comportament. De pildă, acesta poate arăta entuziasm pentru obiectul de studiu pe care îl predă și pentru lucrul cu elevii. Entuziasmul este molipsitor și se va transmite și elevilor.
- A împărtăși elevilor așteptările sale; este recomandabil ca profesorul să comunice elevilor scopurile pe care le urmărește, mijloacele și strategia pe care intenționează să le utilizeze în acest scop, pentru a-i implica atât în procesul de fixare a obiectivelor, cât și acela de proiectare a mijloacelor și a strategiei adecvate. Această implicare determină asumarea de responsabilități din partea elevilor și creșterea semnificativă a întăririlor pozitive, ca urmarea atingerii obiectivelor propuse.
- A stabili o atmosferă pozitivă, de empatie pentru fiecare elev în parte, dar fără a pierde din vedere centrarea lor pe ceea ce trebuie făcut în clasă.

- A implica elevii în mod activ, utilizând astfel disponibilitatea lor naturală de a face ceva. Profesorul ar trebui să gândească un proces instructiv – educativ viu care să potențeze această disponibilitate naturală a elevilor.
- A releva foarte clar că merită să învețe, că fiecare lecție transmite ceva foarte important, decisiv pentru viața elevilor; astfel, aceștia vor încerca să se sustragă.
- A cultiva încrederea în sine a elevilor. Oricine vrea să se simtă prețuit și respectat. De aceea, profesorul are sarcina de a planifica în așa fel activitățile, încât fiecare elev să poată face ceva și să se obțină succes. Eșecul repetat determină sustragerea elevului de la activități și pierderea încrederii în sine sau în profesor.
- A utiliza interesele și cunoștințele anterioare ale elevilor, plecându-se la ceea ce a devenit aproape un truism în educație: elevul acordă o atenție mult mai mare și se implică mai mult dacă subiectul are o legătură vizibilă cu experiența și interesele sale. O astfel de situație poate determina și o atitudine accentuat pozitivă față de școală și de profesori.
- A utiliza ideile elevilor, pentru că în acest caz interesul și implicarea lor vor fi mai mari.
- A utiliza curiozitatea naturală a elevilor, în acest sens, profesorul urmează să pună în jocun arsenal variat de tehnici și mijloace care să scoată lecțiile din anonimat.
- A provoca elevii prin solicitările la care trebuie să răspundă. Temele ușoare devin cu timpul plictisitoare, fapt ce determină fie neimplicarea elevilor, fie deplasarea centrului lor de interes. Problemele pe care le au rezolvat trebuie să-i provoace, dar să nu-i descurajeze, deoarece, în acest ultim caz, efectul ar fi similar cu acela al temelor ușoare.
- A utiliza întăririle pentru a recompensa comportamentele dezirabile. Nu de puține ori, comportamentul dezirabil este „uitat”, pentru a acorda o atenție sporită elevilor care creează probleme. Dar a beneficia de atenția profesorilor este o întărire pozitivă cu valențe educative semnificative, de care nu întotdeauna profesorul face uz.
- A utiliza instruirea individualizată, adică a realiza o proiectare diferențiată a activităților de învățare în funcție de interesele, nevoile și abilitățile elevilor.
- A utiliza competiția, întrucât în mod natural elevilor le place să intre în competiție și să câștige, să fie cei mai buni. Această modalitate de motivare trebuie utilizată cu grijă, deoarece, dacă în mod repetat aceiași elevi pierd competiția, ea poate deveni contraproductivă din punct de vedere educativ.
- A reduce anxietatea elevilor; elevii neliniștiți nu se pot concentra pe activitatea de învățare, iar unele pasiuni care se exercită asupra lor (utilizarea fără discernământ a competiției, teme prea grele sau care necesită un volum de muncă prea mare).

Conflictele de interese sunt generate de discrepanța manifestată între sistemul de valori, interese, nevoi ale elevilor și sistemul pe care îl reprezintă/intruchipează profesorul. Călea cea mai potrivită pentru rezolvarea unui astfel de conflict de interese pare a fi negocierea.

Procedura de negociere cuprinde patru pași:

- a. ***confruntarea pozițiilor*** – exprimarea deschisă a sentimentelor de către ambele părți; sentimentele trebuie orientate către problemele implicate și nu către persoane.
- b. ***definirea conflictului în termenul acceptați de ambele părți*** – în acest scop trebuie făcută pe comportamente și nu pe caracteristicile indivizilor, pe probleme și nu pe persoane. De aceea, conflictul trebuie definit ca o problemă de rezolvat și nu ca o bătălie de câștigat. Costrângerea nu poate da decât rezultate precare și pe termen scurt.
- c. ***stimularea dorinței de cooperare*** – ceea ce va avea ca efect: reducerea suspiciunii și neîncrederii; mai buna înțelegere a punctului de vedere opus: perceperea în termeni pozitivi a conflictului; acceptarea mai rapidă a înțelegerii cu partea adversă, devenită acum partener de negociere.
- d. ***negocierea și adoptarea unei perspective comune de abordare a conflictului*** – aceasta presupune detașarea de poziția inițială și disponibilitatea de a privi problema și din punctul de vedere al celuilalt.